

בִּיּוֹן שִׁירְדָה כ"ף מֵעַל הַכֶּתֶר, נִזְדַּעְזַע הַכֶּתֶר,
וְנִזְדַּעְזַעוּ שְׂמוֹנִים אֶלֶף רְבּוּא מְרַגְלִיּוֹת
הַקְּבוּעִים בַּכֶּתֶר. אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
לְמָה אַתֶּם מִזְדַּעְזַעִים. אָמְרוּ, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, כָּל
טוֹבֵינוּ, וְכָל כְּבוֹדֵינוּ, אֵינּוּ אֵלָּא בָּאוֹת כ"ף. וְעַכְשָׁיו
יֵרְדָה מֵעֲלֵינוּ.

אָמְרָה לְפָנָיו, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, רְצוֹנָךְ לְבְרוּא בִּי
אֶת עוֹלָמְךָ, שְׂאֵנִי אוֹת שֶׁל כְּבוֹדְךָ. גָּעַר
בָּהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָמַר, כ"ף כ"ף, חֲזוּר
לְמִקּוּמְךָ, וְלֹא יִשָּׂאֵר הַכֶּתֶר שְׁלִי גְרוּעַ, וְלֹא אֶבְרָא
בְּךָ אֶת עוֹלָמִי, שֶׁבְּךָ עֵתִידִין לִיבְשָׁל כַּמָּה אֲלָפִים
מִיִּשְׂרָאֵל. שְׂנֵאֲמַר, (שְׁמוֹת ל"ב כ"ח) וַיִּפֹּל מִן הָעַם בַּיּוֹם
הַהוּא כִּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפֵי אִישׁ. מִיַּד חֲזָרָה מִלְּפָנָיו בְּפִחֵי
נֶפֶשׁ, וְכֵן כּוֹלָם.

לשון הקודש

לְבָרָא בִּי אֶת עוֹלָמְךָ, שְׂאֵנִי אוֹת שֶׁל
כְּבוֹדְךָ? גָּעַר בָּהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
אָמַר: כ"ף כ"ף, חֲזוּר לְמִקּוּמְךָ, וְלֹא יִשָּׂאֵר
הַכֶּתֶר שְׁלִי גְרוּעַ, וְלֹא אֶבְרָא בְּךָ אֶת
עוֹלָמִי, שֶׁבְּךָ עֵתִידִין לְכַשָּׁל כַּמָּה אֲלָפִים
מִיִּשְׂרָאֵל, שְׂנֵאֲמַר (שְׁמוֹת ל"ב) וַיִּפֹּל מִן הָעַם
בַּיּוֹם הַהוּא כִּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפֵי אִישׁ. מִיַּד
חֲזָרָה מִלְּפָנָיו בְּפִחֵי נֶפֶשׁ, וְכֵן כּוֹלָם.

בִּיּוֹן שִׁירְדָה כ"ף מֵעַל הַכֶּתֶר, נִזְדַּעְזַע
הַכֶּתֶר, וְנִזְדַּעְזַעוּ שְׂמוֹנִים אֶלֶף רְבּוּא
מְרַגְלִיּוֹת הַקְּבוּעִים בַּכֶּתֶר. אָמַר לָהֶם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: לְמָה אַתֶּם מִזְדַּעְזַעִים?
אָמְרוּ: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, כָּל טוֹבֵנוּ וְכָל
כְּבוֹדֵנוּ, אֵינּוּ אֵלָּא בָּאוֹת כ"ף, וְעַכְשָׁיו
יֵרְדָה מֵעֲלֵינוּ.
אָמְרָה לְפָנָיו: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, רְצוֹנָךְ

עַד שֶׁבָּאָה בִּי"ת, וְאָמְרָה לְפָנָיו, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם,
 רְצוּנָךְ לְבְרוּא בִּי אֶת עוֹלָמְךָ, שְׂאֵנִי אוֹת שֶׁל
 בְּרָכָה, וְבִי מְבָרְכִין אוֹתְךָ בְּנֶיךָ יִשְׂרָאֵל הָעֲתִידִים
 לָבֹא בְּעוֹלָם, וְאוֹמְרִים בְּרוּךְ אַתָּה ה'. אָמַר לָהּ
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בָּךְ וַדַּאי אֵיבְרִי אֶת עוֹלָמִי, וְאַתָּה
 רְאוּיָה לְכָךְ.

עֲמֻדָה אוֹת אֶלְפִי, וְלֹא נִכְנְסָה לְפָנָיו. אָמַר לִיָּה
 קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, אֵל"ף אֵל"ף לָמָּה לֹא
 תִּכְנָסִי בְּשַׁאֲר פֶּל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּכְנְסוּ לְפָנָיו. אָמְרָה
 לְפָנָיו, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, מִפְּנֵי שְׂרָאִיתִי פֶּל הָאוֹתִיּוֹת
 שֶׁנִּכְנְסוּ לְפָנֶיךָ, שְׂיַצְאוּ בְּפִחֵי נֶפֶשׁ. וּכְבֹר נְתַתָּ
 לָאוֹת בִּי"ת רְשׁוֹת, שֶׁתִּבְרָא בָּהּ אֶת עוֹלָמְךָ, וְאִין
 רְאוּי לְמַלְךְ הַמְּלָכִים, לְמִי שֶׁנִּתֵּן מִתְּנָה, לְהַעֲבִירָה
 מִמֶּנּוּ, וּלְפִיכָךְ עֲמֻדָתִי בְּמִקוּמִי. אָמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ

לשון הקודש

אָמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֵל"ף אֵל"ף,
 לָמָּה לֹא תִכְנָסִי בְּשַׁאֲר פֶּל הָאוֹתִיּוֹת
 שֶׁנִּכְנְסוּ לְפָנָיו? אָמְרָה לְפָנָיו: רְבוּנוּ שֶׁל
 עוֹלָם, מִפְּנֵי שְׂרָאִיתִי פֶּל הָאוֹתִיּוֹת
 שֶׁנִּכְנְסוּ לְפָנֶיךָ, שְׂיַצְאוּ בְּפִחֵי נֶפֶשׁ. וּכְבֹר
 נְתַתָּ לָאוֹת בִּי"ת רְשׁוֹת שֶׁתִּבְרָא בָּהּ אֶת
 עוֹלָמְךָ, וְאִין רְאוּי לְמַלְךְ הַמְּלָכִים, לְמִי
 שֶׁנִּתֵּן מִתְּנָה, לְהַעֲבִירָה מִמֶּנּוּ, וּלְפִיכָךְ

עַד שֶׁבָּאָה בִּי"ת, וְאָמְרָה לְפָנָיו: רְבוּנוּ
 שֶׁל עוֹלָם, רְצוּנָךְ לְבְרוּא בִּי אֶת עוֹלָמְךָ,
 שְׂאֵנִי אוֹת שֶׁל בְּרָכָה, וְבִי מְבָרְכִים אוֹתְךָ
 בְּנֶיךָ יִשְׂרָאֵל הָעֲתִידִים לָבֹא בְּעוֹלָם,
 וְאוֹמְרִים בְּרוּךְ אַתָּה ה'? אָמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא: בָּךְ וַדַּאי אֵבְרִי אֶת עוֹלָמִי,
 וְאַתָּה רְאוּיָה לְכָךְ!
 עֲמֻדָה אוֹת אֶלְפִי, וְלֹא נִכְנְסָה לְפָנָיו.

בְּרוּךְ הוּא, הוֹאִיל וְכֵן הוּא, אֶת תְּהִי רֵאשׁוּנָה לְכָל
הָאוֹתִיּוֹת. בְּךָ אֲנִי מִתְעַלָּה, לְהִקְרָא בְּךָ שְׁמִי אֶחָד.
וּבִתְוֹרָה הִיָּה מִשְׁנִיחַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבִזְרָא
אֶת הָעוֹלָם. וְהָא בָּאוֹת ב' בְּלִבְד בְּרָא
אֶת הָעוֹלָם, וְהֵלֵא (וְאֵת) אֲמַרְתָּ בִּתְוֹרָה כּוֹלָה בְּרָא
אֶת הָעוֹלָם.

אֵלֵא מְלַמֵּד, שְׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאוֹת
בִּי"ת, כְּמִין קוּמְטָרָא דְאַסְקוּפָא זו, וְכָל
הָאוֹתִיּוֹת בָּאוֹת וּמְרָאוֹת בָּה אֶת כְּחֹן, וְכָל הָאוֹתִיּוֹת
עָמְדוּ בָּה. לְפִיכֵן, בִּתְוֹרָה מִמָּשׁ הַשְּׁנִיחַ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וּבְרָא אֶת עוֹלָמוֹ (הִקְרָא הוּא דְכַתִּיב (מְשַׁלִּי ח כב) יְהו"ה
קִנְיֵי רֵאשִׁית דְרַבּוֹ).

רַב הוֹנָא אָמַר, בֵּא וּרְאֵה, שְׂאִין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְקַפֵּחַ שְׂכַר כָּל בְּרִיָּה, אֵף עַל פִּי
שֶׁהָאוֹתִיּוֹת נִכְנְסוּ לְמַפְרַע, תַּש"ר, וְהִדִּיתָן מִלְּפָנָיו,

לְשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ

אֵלֵא, מְלַמֵּד שְׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְאוֹת בִּי"ת כְּמִין אַרְזוֹן שְׁמִכְסָה מֵעַל, וְכָל
הָאוֹתִיּוֹת בָּאוֹת וּמְרָאוֹת בָּה אֶת כְּחֹן,
וְכָל הָאוֹתִיּוֹת עָמְדוּ בָּה. לְפִיכֵן בִּתְוֹרָה
מִמָּשׁ הַשְּׁנִיחַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבְרָא
אֶת עוֹלָמוֹ. (וְהוּוּ שְׁכַתוּב (מְשַׁלִּי ח) ה' קִנְיֵי רֵאשִׁית דְרַבּוֹ)
רַב הוֹנָא אָמַר, בֵּא וּרְאֵה שְׂאִין הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְקַפֵּחַ שְׂכַר כָּל בְּרִיָּה. אֵף עַל

עָמְדֵתִי בְּמִקוּמִי. אָמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא: הוֹאִיל וְכֵן הוּא, אֶת תְּהִי רֵאשׁוּנָה
לְכָל הָאוֹתִיּוֹת. בְּךָ אֲנִי מִתְעַלָּה לְהִקְרָא
בְּךָ שְׁמִי אֶחָד.
וּבִתְוֹרָה הִיָּה מִשְׁנִיחַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וּבִזְרָא אֶת הָעוֹלָם. וְהִרִי בָּאוֹת ב' בְּלִבְד
בְּרָא אֶת הָעוֹלָם, וְהֵלֵא (וְאֵת) אֲמַרְתָּ
בִּתְוֹרָה כּוֹלָה בְּרָא אֶת הָעוֹלָם!?

וְנָתַן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַכְּבוֹד לְאוֹת ב'. כְּשֶׁבָא
 לְבָרָא אֶת עוֹלָמוֹ, בָּא וְצִרְפָן לְאוֹת ב', דְּכַתִּיב
 בְּרֵאשִׁית. הֲרִי לָךְ תִּשְׂר, וְאוֹת א', וְאוֹת יו"ד,
 נִצְטָרְפוּ עִמָּה.

וְאוֹת ב' נִטְלָה כָּל הָאוֹתִיּוֹת עִמָּה, וְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא בָּרָא בָּהֶם אֶת עוֹלָמוֹ. (ד' קז)
 וְהָאוֹתִיּוֹת כּוֹלֵם נִקְרְאוּ לְפָנִים. מֵאֵי טַעַמָּא,
 מִפְּנֵי שֶׁנִּבְרְאוּ אֲלֵפִים שָׁנָה קוּדָם שֶׁנִּבְרְא הָעוֹלָם.
 וּבִתְוֹרָה שֶׁנִּקְרְאָה לְפָנִים, בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 אֶת עוֹלָמוֹ. הֲדָא הוּא דְכַתִּיב, לְפָנִים הָאָרֶץ יִסְדַּתָּ
 וּמַעֲשֵׂה יְדִיךָ שָׁמַיִם.

רַבִּי חֲנִינָא אוֹמֵר, מֵאוֹתָם דְּבָרִים שֶׁעָלוּ
 בְּמַחְשָׁבָה, קוּדָם שֶׁבָרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 אֶת עוֹלָמוֹ, יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחְשָׁבָה, מִפְּנֵי שֶׁהֵם

לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ

מִפְּנֵי שֶׁנִּבְרְאוּ אֲלֵפִים שָׁנָה קוּדָם שֶׁנִּבְרְא
 הָעוֹלָם. וּבִתְוֹרָה, שֶׁנִּקְרְאָה לְפָנִים, בָּרָא
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ. זֶהוּ שֶׁכַּתוּב
 (תהלים קב) לְפָנִים הָאָרֶץ יִסְדַּתָּ וּמַעֲשֵׂה יְדִיךָ
 שָׁמַיִם.

רַבִּי חֲנִינָא אוֹמֵר, מֵאוֹתָם דְּבָרִים שֶׁעָלוּ
 בְּמַחְשָׁבָה קוּדָם שֶׁבָרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 אֶת עוֹלָמוֹ - יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחְשָׁבָה,
 מִפְּנֵי שֶׁהֵם רְאוּיִים לְקַבֵּל הַתְּוֹרָה. וְכֵל

פִּי שֶׁהָאוֹתִיּוֹת נִכְנְסוּ לְמִפְרָע, תִּשְׂר,
 וְהִדִּיחֵן מִלְּפָנָיו, וְנָתַן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 הַכְּבוֹד לְאוֹת ב' - כְּשֶׁבָא לְבָרָא אֶת
 עוֹלָמוֹ, בָּא וְצִרְפָן לְאוֹת ב', שֶׁכַּתוּב
 בְּרֵאשִׁית. הֲרִי לָךְ תִּשְׂר, וְאוֹת א', וְאוֹת
 יו"ד, נִצְטָרְפוּ עִמָּה.

וְאוֹת ב' נִטְלָה כָּל הָאוֹתִיּוֹת עִמָּה,
 וְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּרָא בָּהֶם אֶת עוֹלָמוֹ.
 וְהָאוֹתִיּוֹת כּוֹלֵם נִקְרְאוּ לְפָנִים. מַה הַטַּעַם?

רְאוּיִים לְקַבֵּל הַתּוֹרָה. וְכָל הָאוֹתִיּוֹת נִבְתְּרוּ
בְּרֵאשׁוֹ. בֵּינוֹן שְׁעָלָה בַּמַּחְשָׁבָה, כְּבִיכּוּל, עֲמֹד
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְחָקַק בּוֹ אֶת הַתּוֹרָה, וְכָל
הָאוֹתִיּוֹת נִבְתְּבוּ (נ"א נִבְתְּרוּ) בְּרֵאשׁוֹ.

וְעָלְיוֹ נִתְקַיְמָה הַתּוֹרָה. הֵדָא הוּא דְכִתְיִב, וְזֹאת
לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל. וְאִין זֹאת אֵלָא הַתּוֹרָה,
שֶׁהִיא קוֹדֵם לְיִשְׂרָאֵל, לְפָנִים אֵלּוֹ הָאוֹתִיּוֹת. וְהַכֹּל
הָיָה חָקוּק וְנִרְשָׁם בְּיִשְׂרָאֵל.

וְזֹאת הַתְּעוּדָה, זֶה תִּלְמוּד יְרוּשְׁלָמִי. דְכִתְיִב, (ישעיה
ח ט) צוּר תְּעוּדָה חֲתוּם תּוֹרָה בְּלִמְדֵי.
בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שָׁם נִקְרְאוּ לְמוֹדֵי ה', וְשָׁם הָיוּ,
וְלֹא בְּחוּץ לְאֶרֶץ. וְכִתְיִב, (שם פסוק כ) לְתוֹרָה,
וְלַתְּעוּדָה. וְעַל הַתְּמוּדָה, זֶה תִּלְמוּד בְּבִלְי, שֶׁפְּלִפְלוּ
בְּלִשׁוֹן יְהוּדִית, וְהַכֹּל הָיָה לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
קוֹדֵם שֶׁפָּרָא הָעוֹלָם.

לְשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ

בְּיִשְׂרָאֵל.

וְזֹאת הַתְּעוּדָה – זֶה תִּלְמוּד יְרוּשְׁלָמִי,
שֶׁכְּתוּב (ישעיה ח) צוּר תְּעוּדָה חֲתוּם תּוֹרָה
בְּלִמְדֵי. בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שָׁם נִקְרְאוּ לְמוֹדֵי
ה', וְשָׁם הָיוּ, וְלֹא בְּחוּץ לְאֶרֶץ. וְכִתְיִב (שם)
לְתוֹרָה, וְלַתְּעוּדָה. וְעַל הַתְּמוּדָה – זֶה
תִּלְמוּד בְּבִלְי, שֶׁפְּלִפְלוּ בְּלִשׁוֹן יְהוּדִית,
וְהַכֹּל הָיָה לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קוֹדֵם

הָאוֹתִיּוֹת נִבְתְּרוּ בְּרֵאשׁוֹ. בֵּינוֹן שְׁעָלָה
בַּמַּחְשָׁבָה, כְּבִיכּוּל עֲמֹד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וְחָקַק בּוֹ אֶת הַתּוֹרָה, וְכָל הָאוֹתִיּוֹת
נִבְתְּבוּ (נִבְתְּרוּ) בְּרֵאשׁוֹ.

וְעָלְיוֹ נִתְקַיְמָה הַתּוֹרָה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (רות
ד) וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל. וְאִין זֹאת אֵלָא
הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא קוֹדֵם לְיִשְׂרָאֵל. לְפָנִים אֵלּוֹ
הָאוֹתִיּוֹת. וְהַכֹּל הָיָה חָקוּק וְנִרְשָׁם

לְקַיִּים כָּל דְּבַר, זֶה בְּרִית מִיֵּלָה, שֶׁהוּא קַיּוּם כָּל
הַתּוֹרָה. שְׁלַף אִישׁ נֶעְלוּ, זוּ מִצְוֹת חֲלִיצָה.

וְנָתַן לָרַעְהוּ, זוּ מִצְוֹת יִבּוּם. (מִכָּאן אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא מִצְוֹת חֲלִיצָה
קוֹדְמֵת לְמִצְוֹת יִבּוּם). וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל, מִכָּאן אָמַר
רַבִּי עֲקִיבָא, מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, נִגְדְּעוּ אֶלּוּפֵי
עֲצָה, וְהִדְעוֹת מְשׁוֹבְשׁוֹת, וְהִלֵּב אֵינּוּ קַיִּים עַל בּוֹרִיו,
וְהוֹלֵךְ הַכֹּל אַחַר מַרְאִית הָעֵינַן.

אָמַר רַבִּי יוֹדָאי, מִצְוֹת יִבּוּם מְשׁוֹבְחֹת. וְהַמְקַיִּים
מִצְוֹת יִבּוּם לְשָׂמָה, נַעֲשֶׂה שׁוֹתֵף לְהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא. וְהַמְקַיִּים מִצְוֹת יִבּוּם זֹכָה לְשִׁמּוֹ
הַגָּדוֹל בְּרוּךְ הוּא בִּיתְזִקְאֵל, דְּכִתִּיב, (יחזקאל לו ז) וַיְהִי
קוֹל כְּהִנָּבְאִי וְהִנֵּה רַעַשׁ, שְׁנִבּוּאָתוֹ הִיָּתָה בְּרַעַשׁ
וְלֹא בִנְחָת.

לשון הקודש

שְׁבָרָא הָעוֹלָם.

מַרְאִית הָעֵינַן.

אָמַר רַבִּי יוֹדָאי, מִצְוֹת יִבּוּם מְשׁוֹבְחֹת.
וְהַמְקַיִּים מִצְוֹת יִבּוּם לְשָׂמָה, נַעֲשֶׂה שׁוֹתֵף
לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהַמְקַיִּים מִצְוֹת יִבּוּם
זֹכָה לְשִׁמּוֹ הַגָּדוֹל בְּרוּךְ הוּא בִּיתְזִקְאֵל,
שְׁכִתּוּב (יחזקאל לו ז) וַיְהִי קוֹל כְּהִנָּבְאִי וְהִנֵּה
רַעַשׁ, שְׁנִבּוּאָתוֹ הִיָּתָה בְּרַעַשׁ, וְלֹא
בִנְחָת.

לְקַיִּים כָּל דְּבַר – זֶה בְּרִית מִיֵּלָה, שֶׁהוּא
קַיּוּם כָּל הַתּוֹרָה. שְׁלַף אִישׁ נֶעְלוּ – זוּ
מִצְוֹת חֲלִיצָה. וְנָתַן לָרַעְהוּ – זוּ מִצְוֹת
יִבּוּם. (מִכָּאן אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, מִצְוֹת חֲלִיצָה קוֹדְמֵת לְמִצְוֹת
יִבּוּם) וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל, מִכָּאן אָמַר
רַבִּי עֲקִיבָא, מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
נִגְדְּעוּ אֶלּוּפֵי עֲצָה, וְהִדְעוֹת מְשׁוֹבְשׁוֹת,
וְהִלֵּב אֵינּוּ קַיִּים עַל בּוֹרִיו, וְהוֹלֵךְ הַכֹּל אַחַר

רַבִּי חִזְקִיָּה (חֲנִינָא) אָמַר, גְּדוּלָּה מְצוֹת יְבוּם,
שְׁהַמְקִיִּים מְצוֹת יְבוּם לְשִׁמְהָ, נַעֲשֶׂה שׁוֹתֵף
לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. דְּכַתִּיב, וְלֹא יִכָּרַת שֵׁם הַמֵּת.
וְכַתִּיב, (מ"א ח כה) וְלֹא יִכָּרַת לְךָ אִישׁ וְגו'.

רַבִּי חֲנִינָא לְמַעְמִיּהּ, וְנָתַן לִרְעֵהוּ, זֶה מְצוֹת יְבוּם.
מֵאֵי וְנָתַן לִרְעֵהוּ. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, מִשָּׁל
לְאָדָם שֶׁהָיָה טוֹעֵה בַּמִּדְבָּר, בְּמָקוֹם לְסָטִים וְחַיּוֹת.
בֵּינָן שָׂרְאוּהוּ לְסָטִים טוֹעֵה, עָמְדוּ עָלָיו, וְהִכּוּהוּ,
וְקָפְחוּ כָּל שִׁכְרוֹ וְכָל עַמְלוֹ.

שָׁמַע חֲבִירוֹ, זֵינָן עַצְמוֹ, וְהָלַךְ וְהוֹצִיאוֹ מִיָּדָם,
עָרוֹם מְכַל. מָה עָשָׂה, בָּנָה לוֹ בַּיִת, וְנָתַן
לוֹ מִתְּנוּת, וְעָשָׂה לוֹ מְלַבּוּשִׁים אַחֲרָיִם וְנָתַן לוֹ. בָּא
וְלָבַשׁ אוֹתָם הַמְּלַבּוּשִׁים, וַיֵּשֶׁב בְּאוֹתוֹ הַבַּיִת,
וְהִתְחִיל לְהַרְוִיחַ כְּבַתְחֻלָּה. וְדָא וְנָתַן לִרְעֵהוּ וְדָאֵי.

לשון הקודש

בְּמָקוֹם לְסָטִים וְחַיּוֹת. בֵּינָן שָׂרְאוּהוּ
לְסָטִים טוֹעֵה, עָמְדוּ עָלָיו וְהִכּוּהוּ, וְקָפְחוּ
כָּל שִׁכְרוֹ וְכָל עַמְלוֹ.

שָׁמַע חֲבִירוֹ, זֵינָן עַצְמוֹ וְהָלַךְ וְהוֹצִיאוֹ
מִיָּדָם עָרוֹם מְכַל. מָה עָשָׂה? בָּנָה לוֹ בַּיִת
וְנָתַן לוֹ מִתְּנוּת, וְעָשָׂה לוֹ מְלַבּוּשִׁים
אַחֲרָיִם וְנָתַן לוֹ. בָּא וְלָבַשׁ אוֹתָם
הַמְּלַבּוּשִׁים, וַיֵּשֶׁב בְּאוֹתוֹ הַבַּיִת, וְהִתְחִיל

רַבִּי חִזְקִיָּה (חֲנִינָא) אָמַר, גְּדוּלָּה מְצוֹת
יְבוּם, שְׁהַמְקִיִּים מְצוֹת יְבוּם לְשִׁמְהָ, נַעֲשֶׂה
שׁוֹתֵף לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתוֹב (רות ד)
וְלֹא יִכָּרַת שֵׁם הַמֵּת. וְכַתִּיב (מלכים-א ח) וְלֹא
יִכָּרַת לְךָ אִישׁ וְגו'.

רַבִּי חֲנִינָא לְמַעְמוֹ. וְנָתַן לִרְעֵהוּ - זֶה
מְצוֹת יְבוּם. מָהוּ וְנָתַן לִרְעֵהוּ? אָמַר רַבִּי
חֲנִינָא, מִשָּׁל לְאָדָם שֶׁהָיָה טוֹעֵה בַּמִּדְבָּר

וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל, וְלֹא בְּעוֹבְדֵי בּוֹכָבִים,
שֶׁלֹּא נִתְּנָה לָהֶם מִצְוָה זוֹ. וְעֲלֵיהֶם
בְּתִיב, (ירמיה י יא) יֵאבְדוּ מֵאֶרֶץ וּמִן תְּחִלַּת שְׁמִי
אֱלֹהִים. וְאִין לָהֶם תְּקוּמָה, לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא
בְּעוֹלָם הַבָּא. דְּכִתְיב, (ישעיה כו יד) מִתִּים בַּל יִחְיוּ רַפָּאִים
בַּל יִקוּמוּ וּגּוֹ'.

וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר וְהַזְּקֵנִים עֲדִים יִתֵּן
ה' אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתְךָ בְּרַחֵל
וּבְלֵאָה וּגּוֹ'. מִכָּאן, דְּאִין מְבָרְכִין שְׁבַע בְּרָכוֹת, אֶלֶּא
לְבַתּוּלָה שֶׁנִּקְרְאת בְּלָה. דְּכִתְיב, (שם סב ה) כִּי יִבְעַל
בַּחֹר בְּתוּלָה וּגּוֹ', וּמִשׁוֹשׁ חֲתָן וּגּוֹ'.

אֲבָל אֶלְמָן וְאֶלְמָנָה, מְבָרְכִין לָהּ בְּעֵין שְׁבַע
בְּרָכוֹת. בְּעֵנִין בּוֹעֵז וְרוּת. (דְּאָמַר ר' חֲנִינָא בּוֹעֵז
וְרוּת) אֶלְמָן וְאֶלְמָנָה הֵזוּ, וּבִרְכוּ לָהּ בְּעֵין שְׁבַע

לשון הקודש

וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר וְהַזְּקֵנִים
עֲדִים יִתֵּן ה' אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתְךָ
בְּרַחֵל וּבְלֵאָה וּגּוֹ' (רוּת ד). מִכָּאן שְׁאִין
מְבָרְכִים שְׁבַע בְּרָכוֹת אֶלֶּא לְבַתּוּלָה
שֶׁנִּקְרְאת בְּלָה, שֶׁכְּתוּב (ישעיה סב) כִּי יִבְעַל
בַּחֹר בְּתוּלָה וּגּוֹ', וּמִשׁוֹשׁ חֲתָן וּגּוֹ'.

אֲבָל אֶלְמָן וְאֶלְמָנָה מְבָרְכִים אוֹתָם בְּעֵין
שְׁבַע בְּרָכוֹת, בְּעֵנִין בּוֹעֵז וְרוּת. (שְׁאָמַר רַבִּי

לְהַרְוִיחַ בְּבַתּוּלָה. וְזֶה וְנָתַן לְרַעְהוּ וְדֹאֵי.
וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל, וְלֹא בְּעוֹבְדֵי
בּוֹכָבִים, שֶׁלֹּא נִתְּנָה לָהֶם מִצְוָה זוֹ,
וְעֲלֵיהֶם כְּתוּב (ירמיה י) יֵאבְדוּ מִן הָאָרֶץ
וּמִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֲלוֹהֵי. וְאִין לָהֶם תְּקוּמָה
לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁכְּתוּב
(ישעיה כו) מִתִּים בַּל יִחְיוּ רַפָּאִים בַּל יִקְמוּ
וּגּוֹ'.

בָּרְכוֹת, דְּשִׁבַּח בְּתוּלָה עַל בְּעוּלָה בְּבָרְכוֹת וּבְמַתָּנוֹת.
זו נְקִירָאת פְּלָה, וְזו לֹא נְקִירָאת פְּלָה, דְּכָתִיב כִּי יִבְעַל
בְּחֹר בְּתוּלָה יִבְעִלוּךְ בְּנִיךְ וּמִשׁוֹשׁ חֲתָן עַל פְּלָה.

כְּעֵין שְׂבַעַה בְּרָכוֹת שְׂבָרְכוּ לְבוֹעֵזוּ. מֵאן אֵינֹן,
הָדָא הוּא דְכָתִיב, וַיֹּאמֶר כָּל הָעָם אֲשֶׁר
בְּשַׁעַר וְכָל הַזְּקֵנִים עֲדִים. א', יִתֵּן ה' אֶת הָאִשָּׁה
הַבָּאָה אֶל בֵּיתְךָ. ב', כְּרַחֵל. ג', וּכְלָאָה. ד', אֲשֶׁר
בְּנֹו שְׂתִיתָן אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל. ה', וַעֲשֵׂה חֵיל
בְּאַפְרָתָה. ו', וְקִרְא שֵׁם בְּבֵית לָחֶם. ז', וַיְהִי בֵּיתְךָ
כְּבֵית פְּרָץ.

וּבְגִין יְקָרָא, מְבָרְכִין בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן לְאֶלְמָן
וְלְאֶלְמָנָה כְּבְתוּלָה. וְכוּלְלִין בְּרָכָה זו
בְּאַמְצַע. וְלְבִסּוּף חוּתָם הַמְּבָרְךְ, אֲשֶׁר בָּרָא שְׁשׁוֹן
וְשִׁמְחָה חֲתָן וְכֵלָה וּגּו', מִשׁוֹם יְקָרָא דִּידָהּוּ, דְּאִית

לשון הקודש

הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתְךָ. ב' - כְּרַחֵל. ג'
- וּכְלָאָה. ד' - אֲשֶׁר בְּנֹו שְׂתִיתָם אֶת
בֵּית יִשְׂרָאֵל. ה' - וַעֲשֵׂה חֵיל בְּאַפְרָתָה.
ו' - וְקִרְא שֵׁם בְּבֵית לָחֶם. ז' - וַיְהִי בֵּיתְךָ
כְּבֵית פְּרָץ.

וּבְשָׂבִיל הַכְּבוֹד מְבָרְכִים בּוֹרָא פְּרִי
הַגֶּפֶן לְאֶלְמָן וְלְאֶלְמָנָה כְּבְתוּלָה, וְכוּלְלִים
בְּרָכָה זוּ בְּאַמְצַע, וְלְבִסּוּף חוּתָם הַמְּבָרְךְ:
אֲשֶׁר בָּרָא שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה חֲתָן וְכֵלָה וּגּו',

חֲתָן עַל פְּלָה.
חֲתָן עַל פְּלָה.
חֲתָן עַל פְּלָה.
חֲתָן עַל פְּלָה.
חֲתָן עַל פְּלָה.
חֲתָן עַל פְּלָה.
חֲתָן עַל פְּלָה.

כְּעֵין שְׂבַעַה בְּרָכוֹת שְׂבָרְכוּ לְבוֹעֵזוּ. מֵה
הֵם? זְהוּ שְׂכָתוּב וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אֲשֶׁר
בְּשַׁעַר וְכָל הַזְּקֵנִים עֲדִים. א' - יִתֵּן ה' אֶת

בִּיהַ עֲשָׂרָה אַמוּנִים, (ס"א אַמוּנִים) כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת
שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם.

רַבִּי יוֹדְאֵי אָמַר, שְׁבַעַה אֵינוֹן, שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה
תֵּרִין. (חד. חֲמֵן תַּרְי. וְכֻלָּה תֵּלֵת. גִּילָה וְרִינָה אַרְבַּע. דִּיצָה וְחֲדָנָה חֲמִשׁ.

אַהֲבָה וְאַחֲוָה שֵׁשׁ. שְׁלוֹם וְרִיעוּת שִׁבְעֵי). חֲתָן וְכֻלָּה תֵּלֵת. אַהֲבָה
וְאַחֲוָה שְׁלוֹם וְרִיעוּת שִׁבְעֵי.

רַבִּי חֲנִינָא, פָּרִישׁ כָּל חַד וְחַד עַל קִיּוּמֵיהֶּ, שְׁשׁוֹן
חַד. שִׁמְחָה ב'. חֲתָן ג'. וְכֻלָּה ד'. וּמוֹסִיף,
גִּילָה ה'. דִּיצָה ו'. אַהֲבָה ז'. וְאַחֲוָה ח'. שְׁלוֹם ט'.
וְרִיעוּת י'. דִּהָא אֵינוֹן עֲשָׂרָה, כְּנֶגֶד מְאֻמְרוֹת, שֶׁבָּהֶם
נִבְרָא הָעוֹלָם. וְאוֹת בְּבִרְכָּה זוֹ ה' קוֹלוֹת, שֶׁבָּהֶם
נִתְּנָה הַתּוֹרָה. וְכוּלָּן יוֹרְשֵׁת כֻּלָּה בְּתוּלָה בְּבִרְכוֹת.
דִּהָא הִיא רְאוּיָה. וְאַלְמָנָה אֵינָה רְאוּיָה.

לשון הקודש

מקומו. ששון אחד. שמחה ב'. חתן ג'.
וכלה ד'. ומוסיף, גילה ה'. דיצה ו'.
אהבה ז'. ואחווה ח'. שלום ט'. ורעות י'.
שהרי הם עשרה כנגד מאמרות שבהם
נברא העולם. ויש בברכה זו חמשה
קולות שבהם נתנה התורה, וכלם יורשת
כלה בתולה בברכות, שהרי היא ראויה,
ואלמנה אינה ראויה.

משום הכבוד שלהם, שיש בו עשרה
אמונים (אמונים), כנגד עשרה מאמרות
שבהם נברא העולם.
רבי יודאי אמר, שבעה הם. ששון
ושמחה - שנים. אחד. חמן - שנים. וכלה - שלשה.
גילה ורנה - ארבעה. דיצה וחדנה - חמשה. אהבה ואחווה -
ששה. שלום ורעות - שבעה). חתן וכלה - שלשה.
אהבה ואחווה שלום ורעות - שבעה.
רבי חנינא פריש כל אחד ואחד על

כָּל הָעַם אֲשֶׁר בַּשָּׂעַר, זו סְנֵה־דְרֵי גְדוּלָה, שְׁהָיוּ
שָׁם. בְּמַה דָּאתְ אָמַר, (ש"ב כג טו) מִי יִשְׁקֵנִי מִיַּם
מִבּוֹר בַּיִת לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׂעַר. וְהִזְקִינִים עֲדִים, אֵלֹו
תִּלְמִידֵי חֲכָמִים וְהַפְרָנְסִים. וְכוּלָן בְּרָכוּ בְרָכָה זו לָהֶם,
דְּהָא פְרָנְס תְּדוּר הִי, וּמְנֹו. אַבְצָן מִבֵּית לָחֶם.

וְתִקְרָאנָה לוֹ הַשְּׂכֵנּוֹת שֵׁם לֵאמֹר יֵלֵד בֵּין
לְנַעֲמֵי. רַבָּנָן פְּתָרִין קָרָא, בְּהֵאֵי.
דְּכַתִּיב, (שמות כב כה) אִם חָבַל תַּחְבֹּל שְׁלֵמַת רֵעֶךָ עַד
בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תִּשְׁיבְנוּ לוֹ. הֵאֵי קָרָא בְּנִשְׁמָה שֶׁל אָדָם
מְדַבֵּר, בְּזֵה הָעוֹלָם. (ובגופו בְּשֵׁהוּלֵךְ לְבֵית עוֹלָמוֹ, בְּנִשְׁמָה בְּזֵה
הָעוֹלָם) מְלַמֵּד, שֶׁנִּשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם יוֹצֵאת בְּכָל לַיְלָה
וְלַיְלָה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְמַשְׁבֵּן אוֹתָהּ, וְלִמְחַרְתָּהּ
מַשִּׁיב אוֹתָהּ לְחִיקוֹ שֶׁל אָדָם.

לשון הקודש

בְּזֵה שְׂכֵנּוֹת (שמות כב) אִם חָבַל תַּחְבֹּל
שְׁלֵמַת רֵעֶךָ עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תִּשְׁיבְנוּ לוֹ.
הַפְסוּק הַזֶּה בְּנִשְׁמָה שֶׁל אָדָם מְדַבֵּר בְּזֵה
הָעוֹלָם. (ובגופו בְּשֵׁהוּלֵךְ לְבֵית עוֹלָמוֹ, בְּנִשְׁמָה בְּזֵה הָעוֹלָם)
מְלַמֵּד שֶׁנִּשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם יוֹצֵאת בְּכָל
לַיְלָה וְלַיְלָה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְמַשְׁבֵּן
אוֹתָהּ, וְלִמְחַרְתָּהּ מַשִּׁיב אוֹתָהּ לְחִיקוֹ שֶׁל
אָדָם.

כָּל הָעַם אֲשֶׁר בַּשָּׂעַר – זו סְנֵה־דְרֵי גְדוּלָה
שְׁהָיוּ שָׁם, בְּמֹו שְׁנֵאָמַר (שמואל-ב כג) מִי
יִשְׁקֵנִי מִיַּם מִבּוֹר בַּיִת לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׂעַר.
וְהִזְקִינִים עֲדִים – אֵלֹו תִּלְמִידֵי חֲכָמִים
וְהַפְרָנְסִים. וְכֻלָּם בְּרָכוּ בְרָכָה זו לָהֶם,
שְׁהָרֵי פְרָנְס תְּדוּר הִי, וּמִי הוּא? אַבְצָן
מִבֵּית לָחֶם.

וְתִקְרָאנָה לוֹ הַשְּׂכֵנּוֹת שֵׁם לֵאמֹר יֵלֵד
בֵּין לְנַעֲמֵי (רות ד). חֲכָמִים פּוֹתְרִים הַפְסוּק

לְפִיכָךְ צָרִיךְ הָאָדָם לְהַפְקִיד נְשָׁמְתוֹ לְיוֹצְרוֹ,
 וְקוֹרָא חַד פְּסוּקָא דְרַחֲמֵי, כְּגוֹן (תהלים לא)
 בְּיַדְךָ אֲפָקִיד רוּחִי פְּדִיתָ אוֹתִי ה' אֵל אֱמֶת.
 וְהוֹאִיל וְהִיא בְּפִקְדוֹן, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא מְחוּיָּבֶת
 בְּכַמָּה חוֹבוֹת, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשִׁיב אוֹתָהּ
 לְחִיקוֹ שֶׁל אָדָם.

כְּעֵינֵינוּ זֶה, צָרִיךְ לְהִתְנַהֵג בְּמִידוּתוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, וְלִלְכֹת בְּדַרְכָּיו. וְדַבְתִּיב, (דברים כח)
 וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכָּיו. שֶׁהָרִי נְשָׁמְתוֹ פִּקְדוֹן בְּיָדוֹ שֶׁהִיא
 מִתַּחַת כִּסֵּא הַכְּבוֹד וְהוּא נוֹצֵר מִטְּפַח סְרוּחָה הָרִי
 פִּקְדוֹן נְשָׁמְתוֹ בְּיָדוֹ.

וְכַתִּיב אִם חָבַל תַּחְבֵּל שְׁלֵמַת רַעְךָ, אִם חָבַלְתָּ
 מֵעַשְׂיָךְ, וְלִכְלַכְתָּ נְשָׁמְתְךָ, שֶׁהוּא מְאוּר
 לְבוּשׁוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא רַעְךָ וְרַע (דף

לשון הקודש

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִלְכֹת בְּדַרְכָּיו,
 שְׁפָתוֹב (דברים כח) וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכָּיו. שֶׁהָרִי
 נְשָׁמְתוֹ פִּקְדוֹן בְּיָדוֹ, שֶׁהִיא מִתַּחַת כִּסֵּא
 הַכְּבוֹד, וְהוּא נוֹצֵר מִטְּפַח סְרוּחָה. הָרִי
 פִּקְדוֹן נְשָׁמְתוֹ בְּיָדוֹ.

וְכַתוּב אִם חָבַל תַּחְבֵּל שְׁלֵמַת רַעְךָ, אִם
 חָבַלְתָּ מֵעַשְׂיָךְ וְלִכְלַכְתָּ נְשָׁמְתְךָ, שֶׁהוּא
 מְאוּר לְבוּשׁוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,

לְפִיכָךְ צָרִיךְ הָאָדָם לְהַפְקִיד נְשָׁמְתוֹ
 לְיוֹצְרוֹ, וְקוֹרָא פְּסוּקָא אֶחָד שֶׁל רַחֲמִים,
 כְּגוֹן (תהלים לא) בְּיַדְךָ אֲפָקִיד רוּחִי פְּדִיתָ
 אוֹתִי ה' אֵל אֱמֶת. וְהוֹאִיל וְהִיא בְּפִקְדוֹן
 – אַף עַל פִּי שֶׁהִיא מְחוּיָּבֶת בְּכַמָּה
 חוֹבוֹת, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשִׁיב אוֹתָהּ
 לְחִיקוֹ שֶׁל אָדָם.

כְּעֵינֵינוּ זֶה צָרִיךְ לְהִתְנַהֵג בְּמִידוּתוֹ שֶׁל

קח ע"ב) אָבִיךָ. עַד בֹּא הַשָּׁמֶשׁ, בְּשִׁיגִיעַ זְמַנְךָ לְהַפְטֹר
מִהָעוֹלָם, תְּשִׁיבֵנוּ לּוֹ. דְּכַתִּיב, (קהלת יב ז) וְהָרוּחַ תָּשׁוּב
אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נָתַנָּה. תָּנָה לּוֹ, כִּמּוֹ שֶׁנָּתַנָּה לָּךְ.

אִם חָבַל תַּחְבֵּל. אִם חָבַל אָדָם מֵעֲשׂוֹי, לְאַחַר
בֵּן כְּשֶׁהִגִּיעַ שְׁעָתוֹ, מֵרֹב חוּבוֹתָיו לְקוֹנוֹ,
חוּבַל אֶת שְׁלוֹ, וְנוֹטֵל נִשְׁמָתוֹ.

לְפִיכָךְ כְּתִיב, (דברים כד יז) לֹא תַחְבֹּל בְּגֵד אֱלֻמָּנָה.
מֵאִי טַעַמָּא, הוֹאִיל וּמִשְׁכּוֹנָתוֹ בְּיָדוֹ שֶׁל
מְקוֹם, אֵין צָרִיךְ לְמִשְׁכֵּן אוֹתָהּ פַּעַם אַחֶרֶת.
דְּכַתִּיב, (נחום א ט) לֹא תִקּוּם פְּעַמִּים צָרָה. כָּל
הַנְּפָשׁוֹת בְּיָדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אִם זָכוֹ,
נִכְנָסוֹת בְּמַחֲצָתָן שֶׁל הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן. לֹא זָכוֹ,
נִכְנָסוֹ בְּגִיהֶנֶם.

לשון הקודש

לְפִיכָךְ כְּתוּב לֹא תַחְבֹּל בְּגֵד אֱלֻמָּנָה.
מָה הַטַּעַם? הוֹאִיל וּמִשְׁכּוֹנָתוֹ בְּיָדוֹ שֶׁל
מְקוֹם, אֵין צָרִיךְ לְמִשְׁכֵּן אוֹתָהּ פַּעַם
אַחֶרֶת, שְׁכָתוּב (נחום א) לֹא תִקּוּם פְּעַמִּים
צָרָה. כָּל הַנְּפָשׁוֹת בְּיָדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא. אִם זָכוֹ – נִכְנָסוֹת בְּמַחֲצָתָן שֶׁל
הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן. לֹא זָכוֹ – נִכְנָסוֹ
בְּגִיהֶנֶם.

שְׁהוּא רַעַךְ וְרַע אָבִיךָ – עַד בֹּא הַשָּׁמֶשׁ,
בְּשִׁיגִיעַ זְמַנְךָ לְהַפְטֹר מִהָעוֹלָם, תְּשִׁיבֵנוּ
לוֹ, שְׁכָתוּב (קהלת יב) וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נָתַנָּה. תָּנָה לּוֹ כִּמּוֹ שֶׁנָּתַנָּה
לָּךְ.

אִם חָבַל תַּחְבֵּל. אִם חָבַל אָדָם מֵעֲשׂוֹי,
לְאַחַר בֵּן כְּשֶׁהִגִּיעַ שְׁעָתוֹ, מֵרֹב חוּבוֹתָיו
לְקוֹנוֹ, חוּבַל אֶת שְׁלוֹ וְנוֹטֵל נִשְׁמָתוֹ.

רַבִּי נְחוֹנְיָא בַּר יוֹסִי אָמַר, מָקוֹם נִתְבַּצֵּר לָהֶם
 לְרִשְׁעִים בְּגֵיהֶנָּם, וּמִשָּׁם יוֹצְאוֹת וּמִשׁוֹמְטוֹת
 נִפְשׁוֹתָם בְּעוֹלָם, וְאֵין לָהֶם מְנוּחָה, וְחִזְרוֹת לְגֵיהֶנָּם,
 וּבָאוֹת לְאַחֲרֵי בֵן, וְנִדְחוֹת מִשְׁעָרֵי חַיִּים, וְחִזְרוֹת
 לְעוֹלָם. וּמֵאַן אֵינּוֹן. אוֹתָם שְׁהַפְּגִימוּ אֶת בְּרִיתָם.
 וְלֹא נִתְעַסְקוּ בַּפְּרִיָּה וּרְבִיָּה.

עַד שָׁבָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבִוְנָה אוֹתָם, וְשׁוֹתֵל
 וְנוֹטֵעַ אוֹתָם בְּעוֹלָם. מִשָּׁל, לְאָדָם שֶׁנִּטְעַע
 אֵילָן, רָאָה שְׁלֹא הִצְלִיחַ, עוֹקְרוּ וְשׁוֹתְלוּ בְּמָקוֹם
 אַחֵר. וְכֵן פְּעָמִים רַבּוֹת. דְּכַתִּיב, (איוב לג כט) הֵן כָּל
 אֵלֶּה יַפְעֵל אֵל פְּעָמִים שְׁלוֹשׁ עִם גָּבַר.

עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבַּעָה לֹא אֲשִׁיבֵנו
 (עמוס ו ב). * (ארבע פעמים חוזר האדם) אַרְבַּע פְּתָחִים בַּשָּׁמַיִם,
 וּבְכָל פְּתַח וּפְתַח מְמוֹנִים. הָרֵאשׁוֹנִים רַחֲמָנִים, וְעֹקְרוּ

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

וְשׁוֹתֵל וְנוֹטֵעַ אוֹתָם בְּעוֹלָם. מִשָּׁל לְאָדָם
 שֶׁנִּטְעַע אֵילָן. רָאָה שְׁלֹא הִצְלִיחַ, עוֹקְרוּ
 וְשׁוֹתְלוּ בְּמָקוֹם אַחֵר. וְכֵן פְּעָמִים רַבּוֹת,
 שֶׁכַּתּוּב (איוב לג) הֵן כָּל אֵלֶּה יַפְעֵל אֵל
 פְּעָמִים שְׁלוֹשׁ עִם גָּבַר.

עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבַּעָה לֹא
 אֲשִׁיבֵנו (עמוס ב). * (ארבעה פתחים חוזר האדם)
 אַרְבַּעָה פְּתָחִים בַּשָּׁמַיִם, וּבְכָל פְּתַח

רַבִּי נְחוֹנְיָא בַּר יוֹסִי אָמַר, מָקוֹם נִתְבַּצֵּר
 לָהֶם לְרִשְׁעִים בְּגֵיהֶנָּם, וּמִשָּׁם יוֹצְאוֹת
 וּמִשׁוֹמְטוֹת נִפְשׁוֹתָם בְּעוֹלָם וְאֵין לָהֶם
 מְנוּחָה, וְחִזְרוֹת לְגֵיהֶנָּם, וּבָאוֹת לְאַחֲרֵי
 בֵן, וְנִדְחוֹת מִשְׁעָרֵי חַיִּים, וְחִזְרוֹת
 לְעוֹלָם. וּמִי הֵם? אוֹתָם שְׁהַפְּגִימוּ אֶת
 בְּרִיתָם וְלֹא נִתְעַסְקוּ בַּפְּרִיָּה וּרְבִיָּה.
 עַד שָׁבָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבִוְנָה אוֹתָם,

וּשְׁתַּלּוּ בְּמָקוֹם אַחֵר. אִם שָׁב בְּתִשׁוּבָה, הָרֵאשׁוֹנִים
הִרְחַמְנִים אוֹמְרִים לוֹ, צֵא מִן הַפֶּתַח הַזֶּה, וְנַעֲזוֹר לְךָ
שֶׁתֵּצֵא מִן הַפֶּתַח הַזֶּה.

כְּדוֹנְמָא זוּ הַשְּׁנָיִים וְהַשְּׁלִישִׁים, אִם יָשׁוּב
בְּתִשׁוּבָה, וְיִרְוִיחַ כְּבִתְחִלָּה. הֲרֵי
הָרֵאשׁוֹנִים שְׁנָיִים וְשְׁלִישִׁים נַעֲשׂוּ כּוֹלֵם רַחֲמָנִים,
וְיִזְצִיאוּהוּ. אָבֵל אִם יָבֵא לַפֶּתַח הָרְבִיעִי, לֹא
יֵצֵא לְעוֹלָם. שֶׁנֶּאֱמַר, עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל
וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֶשְׁיָבְנוּ. וְאֵינּוֹן אוֹתָם שֶׁהַפְּגִימוֹ
בְּרִית קוֹדֶשׁ.

מֵאֵי טַעְמָא, דִּתְנִינָן, אָמַר רַבִּי יוֹסִי אָמַר רַבִּי
יֹדְא, מִפְּנֵי שֶׁמִּמַּעַט אֶת הַדְּמוּת. וּמִנְדִּין
אוֹתָם בְּעוֹלָם הַבָּא, וּמִתְמַעֲטִין מֵעֲשִׂיהֶם לְפָנֵי
הַמָּקוֹם. וְעֲלִיהֶם כְּתִיב, וְיִצְאוּ וְרָאוּ בְּפָגְרֵי

לשון הקודש

הִרְבִּיעִי, לֹא יֵצֵא לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר עַל
שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבָּעָה לֹא
אֶשְׁיָבְנוּ. וְהֵם אוֹתָם שֶׁהַפְּגִימוֹ בְּרִית
קֹדֶשׁ.

מִזֶּה הַטַּעַם? שֶׁשְּׁנֵינֵינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי אָמַר
רַבִּי יֹדְא, מִפְּנֵי שֶׁמִּמַּעַט אֶת הַדְּמוּת.
וּמִנְדִּין אוֹתָם בְּעוֹלָם הַבָּא, וּמִתְמַעֲטִים
מֵעֲשִׂיהֶם לְפָנֵי הַמָּקוֹם, וְעֲלִיהֶם כְּתוּב
(ישעיה טו) וְיִצְאוּ וְרָאוּ בְּפָגְרֵי הָאֲנָשִׁים

וּפֶתַח מְטָנִים. הָרֵאשׁוֹנִים רַחֲמָנִים, וְעָקְרוּ
וּשְׁתַּלּוּ בְּמָקוֹם אַחֵר. אִם שָׁב בְּתִשׁוּבָה –
הָרֵאשׁוֹנִים הִרְחַמְנִים אוֹמְרִים לוֹ: צֵא מִן
הַפֶּתַח הַזֶּה, וְנַעֲזוֹר לְךָ שֶׁתֵּצֵא מִן הַפֶּתַח
הַזֶּה.

כְּדוֹנְמָא זוּ הַשְּׁנָיִים וְהַשְּׁלִישִׁים. אִם יָשׁוּב
בְּתִשׁוּבָה וְיִרְוִיחַ כְּבִתְחִלָּה, הֲרֵי
הָרֵאשׁוֹנִים שְׁנָיִים וְשְׁלִישִׁים נַעֲשׂוּ כּלֵם
רַחֲמָנִים וְיִזְצִיאוּהוּ. אָבֵל אִם יָבֵא לַפֶּתַח

הַאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי כִי תוֹלְעֵתֶם לֹא תָמוּת. שְׁכַל
הַפּוֹגֵם בְּרִיתוֹ, כְּבִיכּוֹל, כְּאֵלוֹ פּוֹגֵם בְּמָקוֹם אֲחֵר.

רַבִּי יוֹסִי פָתַח, (תהלים קכז ה) אֲשֶׁרִי הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר מָלֵא
אֶת אֲשַׁפְתּוֹ מֵהֶם וְגו'. בְּמַתְעַסֵּק בַּפְּרִיָּה
וְרִבְיָה הַכְּתוּב מְדַבֵּר. מֵאִי לֹא יבֹשׁוּ כִי יִדְבְּרוּ אֶת
אוֹיְבֵים בַּשַּׁעַר.

אֵלֶּא בְּזִמְן שְׁהָאֲדָם יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הִזְהָ, וְנִפְשׁוּ
בָּאָה לִכְנֶס בְּמָקוֹם הָרְאוּי לָהּ, בְּפִיָּה
מִלְּאֲכִי חֲבָלָה עוֹמְדִים מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה, וְכַמְּה
מִלְּאֲכִי שְׁלוֹם עוֹמְדִים מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה, זְכָה,
מְקַדְיָמִים לוֹ מִלְּאֲכִי שְׁלוֹם, וְאוֹמְרִים לוֹ שְׁלוֹם
בּוֹאֵד. לֹא זְכָה, מִלְּאֲכִי חֲבָלָה מְקַדְיָמִים לוֹ,
וְאוֹמְרִים (ישעיה ג יא) אוֹי לְרָשָׁע רָע כִּי גִמּוּל יִדְּיוֹ
יַעֲשֶׂה לוֹ.

לשון הקודש

וְנִפְשׁוּ בָּאָה לְכַנֵּס בְּמָקוֹם הָרְאוּי לָהּ,
כַּמְּה מִלְּאֲכִי חֲבָלָה עוֹמְדִים מִצַּד זֶה
וּמִצַּד זֶה, וְכַמְּה מִלְּאֲכִי שְׁלוֹם עוֹמְדִים
מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה. זְכָה - מְקַדְיָמִים לוֹ
מִלְּאֲכִי שְׁלוֹם וְאוֹמְרִים לוֹ שְׁלוֹם בּוֹאֵד.
לֹא זְכָה - מִלְּאֲכִי חֲבָלָה מְקַדְיָמִים לוֹ
וְאוֹמְרִים (ישעיה ג יא) אוֹי לְרָשָׁע רָע כִּי גִמּוּל
יִדְּיוֹ יַעֲשֶׂה לוֹ.

הַפּוֹשְׁעִים בִּי כִי תוֹלְעֵתֶם לֹא תָמוּת. שְׁכַל
הַפּוֹגֵם בְּרִיתוֹ, כְּבִיכּוֹל כְּאֵלוֹ פּוֹגֵם
בְּמָקוֹם אֲחֵר.

רַבִּי יוֹסִי פָתַח, (תהלים קכז) אֲשֶׁרִי הַגִּבּוֹר
אֲשֶׁר מָלֵא אֶת אֲשַׁפְתּוֹ מֵהֶם וְגו'.
בְּמַתְעַסֵּק בַּפְּרִיָּה וְרִבְיָה הַכְּתוּב מְדַבֵּר.
מֵהוּ לֹא יבֹשׁוּ כִי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים
בַּשַּׁעַר?

אֵלֶּא בְּזִמְן שְׁהָאֲדָם יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הִזְהָ